

«Перманентний контроль»

(шифр)

**«ЗОВНІШНІЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ: СТАН
ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ»**

АНОТАЦІЯ

Наукову роботу присвячено обґрунтуванню теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо накреслення напрямів удосконалення зовнішнього контролю у сфері публічних закупівель. Актуальність теми дослідження полягає в тому, що відповідно до чинного законодавства для забезпечення ефективного та прозорого здійснення таких закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвитку добросовісної конкуренції здійснюється державне регулювання та зовнішній контроль у сфері закупівель, який має нормативне регулювання, історію розвитку та удосконалення, але, водночас, має певні прогалини, які не дозволяють здійснювати його функції у повному обсязі.

Метою наукової роботи є визначення ролі та особливостей зовнішнього контролю у сфері публічних закупівель та формування перспектив щодо його розвитку в Україні.

У роботі передбачено вирішення наступних завдань: дослідити теоретико-практичні підходи до змісту зовнішнього контролю у сфері публічних закупівель; результатами моніторингу закупівель підтвердити актуальність теми дослідження; визначити основні напрями удосконалення зовнішнього контролю закупівель, які будуть корисними не лише для держави (у частині ефективного та правочинного використання коштів), але й для замовників, учасників закупівель та громадськості.

Об'єктом дослідження є комплекс процесів, пов'язаних з проведенням зовнішнього контролю у сфері закупівель.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, нормативних, методичних засад здійснення зовнішнього контролю у сфері закупівель.

У процесі дослідження використано широке коло економічних методів, серед яких: історичний (при вивченні тенденцій формування законодавства про публічні закупівлі); системного підходу (при вивченні зв'язків між явищами та

процесами закупівель); абстрактно-логічний (при визначенні та уточненні основних понять та складових досліджуваних відносин); монографічний (при дослідженні передового досвіду окремих країн); абстрактно-логічний (при узагальненні та формуванні висновків); прогностичний (при визначенні оптимізації моніторингу закупівель та оскарження) тощо. Табличний прийом використовувалися для відповідної ілюстрації одержаних результатів.

У роботі визначено зміст поняття «зовнішній контроль у сфері публічних закупівель»: значення, мету, суб'єкти, об'єкт, підстави проведення, нормативне регулювання, основні етапи проведення. Автором сформовано основні складові державного моніторингу публічних закупівель. Визначено роль Аудиторської служби України в проведенні моніторингу, проаналізовано його результати, зокрема основні порушення законодавства, які виявлено під час моніторингу закупівель. Проаналізовано українську систему оскарження та порівняно її з аналогічними системами інших країн. Визначено необхідність комплексної системи контролю, яка охоплює весь закупівельний цикл та окреслено завдання вдосконалення зовнішнього контролю у сфері закупівель. Автором досліджено досвід Республіки Казахстан, Польщі, Румунії, Молдови. Узагальнено перелік порушень та штрафні санкції, які за ці порушення накладаються, а також запропоновано класифікацію моніторингу.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ЗОВНІШНІЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ	8
РОЗДІЛ 2. СТАН ТА РЕЗУЛЬТАТИ КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ	13
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ	17
ВИСНОВКИ	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Ефективне та прозоре використання бюджетних коштів завжди було у центрі уваги суспільства, науковців, керівництва держави протягом усіх часів. Значна частина бюджетних коштів використовується розпорядниками та одержувачами коштів державного і місцевих бюджетів, суб'єктами господарювання державної і комунальної форм власності, фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування для забезпечення потреб держави та територіальних громад через закупівлю товарів, робіт та послуг. Державні кошти, їхній розподіл, використання завжди були під пильним наглядом зовнішнього контролю. Водночас, зміна та удосконалення механізму публічних закупівель має супроводжуватися удосконаленням системи зовнішнього контролю.

Дослідженням особливостей зовнішнього контролю закупівель присвятили свої праці Бублій М.П., Здирко Н.Г., Конашук Н.Е., Куц А.Р., Письменна М.С., Русін В.М., Шульга О.В. та інші вчені. Зарубіжні країни здійснюють контроль закупівель в інших аспектах, не маючи аналогічної українській системи моніторингу, тому праці зарубіжних вчених спрямовані у переважній більшості на дослідження самої системи закупівель та антимонопольного її регулювання.

Враховуючи всебічне нормативне регулювання зовнішнього контролю та повноважень суб'єктів зовнішнього контролю, вагомі дослідження українських вчених, збільшення корупційних схем та ризиків порушень законодавства під час здійснення публічних закупівель є необхідність подальшого дослідження та пошуку напрямів удосконалення зовнішнього контролю закупівель відповідно до розвитку самої сфери закупівель.

Метою наукової роботи є визначення ролі та змісту зовнішнього контролю закупівель, а також формування перспектив щодо його розвитку в Україні.

Для досягнення мети передбачено вирішення наступних завдань: дослідити нормативні та теоретичні підходи до змісту зовнішнього контролю

закупівель; результатами аналізу результатів контролю закупівель підтвердити актуальність теми дослідження; визначити основні напрями удосконалення зовнішнього контролю закупівель, які будуть корисними не лише для держави (у частині ефективного та правочинного використання коштів), але й для замовників, учасників закупівель та громадськості.

Об'єктом дослідження є комплекс процесів, пов'язаних з проведенням контролю закупівель.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, нормативних, методичних засад здійснення контролю закупівель.

У процесі дослідження використано широке коло економічних методів, серед яких: історичний (при вивченні тенденцій формування законодавства про публічні закупівлі); системного підходу (при вивченні зв'язків між явищами та процесами закупівель); абстрактно-логічний (при визначенні та уточненні основних понять та складових досліджуваних відносин); монографічний (при дослідженні передового досвіду окремих країн); абстрактно-логічний (при узагальненні та формуванні висновків); прогностичний (при визначенні оптимізації моніторингу закупівель) тощо. Табличний прийом використовувалися для відповідної ілюстрації одержаних результатів.

Інформаційну базу дослідження склали фундаментальні положення та результати теоретичних розробок, що опубліковані у наукових роботах вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали наукових конференцій, інформація офіційних сайтів, зокрема Prozorro, періодичних видань та мережі Інтернет, законодавчо-нормативні акти України, статистична інформація, інформація отримана під час проходження виробничої практики тощо.

Наукова та практична цінність одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних і практичних рекомендацій щодо здійснення зовнішнього контролю закупівель в Україні, зокрема класифікаційних ознак та класифікації моніторингу, удосконалення процесу оскарження, напрямів розширення повноважень суб'єктів зовнішнього контролю, напрямів удосконалення та взаємодії видів зовнішнього контролю, механізмів

забезпечення прозорості та доступності інформації тощо.

Практичне значення одержаних у процесі дослідження результатів підтверджено довідками про їхнє впровадження, зокрема: Миколаївським національним аграрним університетом (довідка №17-18/153 від 10.04.2023 р.), ДП «МШК» Вознесенського району, який є активним учасником публічних закупівель (довідка №38 від 03.04.2023 р.).

Основні результати дослідження були висвітлені у матеріалах двох Всеукраїнських конференцій та у статті у зарубіжному виданні, що друкується за результатами проведеного конкурсу, який вже відбувся, де зайнято II місце.

Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який налічує 35 найменувань, трьох додатків; містить 4 таблиці.

РОЗДІЛ І

ЗОВНІШНІЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ:

ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ

Система публічних закупівель є єдиним та важливим інструментом забезпечення установ та організацій, що фінансуються за бюджетні кошти, запасами, роботами та послугами, які є основою для їхнього функціонування та здійснення своїх основних призначень. Сфера публічних закупівель є і буде важливою сферою у розподілі та засвоєнні бюджетних коштів. Ефективність та результативність, що закладено у принципи закупівель, залежить від дотримання законодавства з боку замовників та учасників, а також рівня зовнішнього контролю. Мінімізацію та запобігання порушенням, а також безпосереднє оптимальне та ефективне використання бюджетних коштів може і має забезпечити система зовнішнього контролю закупівель.

Так, законом України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII, який є основним законодавчо-нормативним актом у регулюванні і контролі сфери публічних закупівель, передбачено здійснення державного та громадського контролю закупівель [1].

У законі зазначено, що контроль закупівель здійснюють такі суб'єкти: 1) Міністерство економіки України – є уповноваженим органом, регулює публічні закупівлі, видає підзаконні акти та накази, забезпечує діяльність електронної системи закупівель Prozorro, звітує про контроль у сфері публічних закупівель; 2) Державна казначейська служба України – здійснює перевірку закупівлі перед здійсненням платежу з казначейського рахунку замовника; 3) Рахункова палата – здійснює фінансовий аудит та аналіз ефективності проведення закупівель, попередній аналіз звіту про контроль у сфері публічних закупівель; 4) Антимонопольний комітет України – є органом оскарження публічних закупівель; 5) Державна аудиторська служба України – здійснює перевірки бюджетних установ та процедуру моніторингу закупівель; 6) Банки – під час оплати за договорами про закупівлю перевіряють наявність звіту про результати

проведення закупівлі шляхом його перегляду в Prozorro; 7) Громадяни і громадські організації – мають право переглядати інформацію про закупівлі через електронну систему закупівель та інформувати державні органи, що здійснюють контроль; 8) Правоохоронні органи – вживають дії щодо порушників законодавства у рамках своїх компетенцій, у разі виявлення ознак адміністративного або кримінального правопорушення [1, 2].

Зазначені вище суб'єкти контролю забезпечують виконання всіх його видів – попереднього, поточного і наступного, але не досить рівномірно, що не може не мати вплив на результат та якість такого контролю.

Суть попереднього контролю полягає у тому, щоб мінімізувати порушення заздалегідь, до проведення закупівельної діяльності, на етапі погодження кошторису та планування закупівель [3]. Такий контроль має попереджувальний характер, спрямований на те, щоб порушення не сталось. Поточний контроль спрямований на запобігання та виправлення порушень під час закупівлі, поки вона не завершена. Прикладами поточного контролю є процедура моніторингу або оскарження. Під час дії таких процедур, закупівля може бути тимчасово призупинено, поки не будуть усунені порушення. На даному етапі до контролю можуть долучатись учасники закупівлі (які ініціюють процедуру оскарження) та громадськість (які можуть поскаржитись до ДАСУ та ініціювати процес моніторингу). Наступний контроль є спрямованим на перевірку закупівлі після її проведення або контроль закупівельної діяльності в цілому після завершення звітного періоду. Державна аудиторська служба, Рахункова палата, Казначейство, Міністерство економіки України мають зобов'язання та повноваження на різні перевірки та аналіз окремих закупівель або закупівельної діяльності.

Маємо відмітити, що суттєві зміни у сфері публічних закупівель, які викликані сьогоденням, торкнулися майже всіх етапів закупівель, окрім особливостей зовнішнього контролю, якщо не брати до уваги скорочення строків [4].

Питому вагу у зовнішньому контролі мають моніторинг, який здійснює ДАСУ, та розгляд скарг (оскарження), що здійснює Антимонопольний комітет України. Так, моніторинг публічних закупівель є унікальним заходом державного фінансового контролю. Унікальність моніторингу полягає у відсутності такого контролю в інших країнах та унікальності системи автоматичного визначення ризиків порушень як однієї з підстав початку моніторингу. Унікальність також в тому, що початок моніторингу може бути ініційованим громадськістю. І перше, і друге має певні недоліки та потребує певних напрямів удосконалення, але цим не знижується дієвість та результативність моніторингу. Моніторинг є доступним для всіх зацікавлених осіб, оскільки має відображення в електронній системі закупівель.

Нами виокремлено основні складові державного моніторингу публічних закупівель (табл. 1.1).

Таблиця 1.1. Основні складові державного моніторингу публічних закупівель

Складова моніторингу	Зміст складової моніторингу
Визначення об'єкту моніторингу	Виявлення дій або бездіяльності, які по суті є порушенням законодавства
Ідентифікація факторів порушення	Використання індикаторів ризику, повідомлень, скарг для виявлення порушень
Акумуляція інформації	Накопичення та систематизація інформації про підстави та результати моніторингу
Визначення факторів порушень та реакція на них	З використанням інформації, законодавства, практики визначаються фактори та приймаються рішення
Аналіз інформації	Здійснення процесу обробки інформації щодо публічних закупівель, їх моніторингу та результатів перевірки
Оцінка публічних закупівель	Виявлення рівня прозорості публічних закупівель та визначення збитків від корупційних дій; визначення стану усунення порушень, вжитих заходів та впроваджень за результатами контролю

Джерело: сформовано автором

Зазначимо, що проаналізовані інформаційні джерела [5-15] та законодавство [16-23, Додаток А] не містить інформації про класифікацію моніторингу, яку ми розробили для більш детального його аналізу та навели у розділі 3 наукової роботи.

Не зважаючи, що зовнішній контроль закупівель у формі моніторингу спрямований на перевірку насамперед Замовників, результати такої перевірки за умови виявлення порушень, не можуть не бути дотичними до діяльності Учасника та громадськості. Отже, моніторинг закупівель та оприлюднення його результатів сприятиме розширенню інформаційних прав і можливостей для громадянського суспільства у процедурах закупівель за публічні кошти та надасть можливість їхнього впливу на процеси запобігання та боротьби з корупцією.

Процес оскарження в Україні регламентується Законом України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII та Постановою Кабінету міністрів України «Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження» від 22.04.2020 № 292 [1,26].

Перший нормативний акт регулює загальні положення процесу оскарження, визначаючи органом оскарження Антимонопольний комітет України. Процес оскарження має певні етапи: подання скарги (в якій вказується замовник, реквізити скаржника, суть претензії тощо); оплата скарги скаржником через електронну систему закупівель; рішення АМКУ щодо розгляду скарги; оприлюднення скарги в системі за умови її прийняття до розгляду; автоматичне призупинення тендеру до завершення розгляду скарги; рішення про встановлення або відсутності порушення та прийняття заходів щодо усунення порушень.

Постанова КМУ № 292 регулює порядок сплати за скаргу, її обсяг, який залежить від обсягу закупівлі, але містить мінімальний та максимальний обсяг. У випадку задоволення скарги, сплата повертається скаржнику, у інших випадках дані кошти перераховуються об'єкту оскарження чи в державний бюджет. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період

дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12 жовтня 2022 № 1178 спрямована на забезпечення спрощення закупівель, пришвидшення їх проведення, більшої гнучкості замовників. У таких умовах роль оскарження, як інструменту захисту прав учасників та забезпечення дотримання вимог законодавства та принципів публічних закупівель, зростає, хоча реалізація права на оскарження ускладнюється у зв'язку із скороченням термінів закупівель [4]. У цілому процедура не змінилась, але змінились строки, що відображено в Додатку Б.

Зазначимо, що у додаток Б для порівняння ми зазначили досвід Польщі щодо питання оскарження [27]. Так, органом оскарження публічних закупівель у Польщі є Національна апеляційна палата (Krajowa Izba Odwoławcza), до якої скаргу подають учасники електронним листом або листом поштовим. В останньому випадку учасник має повідомити про це замовника. Скарга є платною і розглядається за умови відсутності формальних помилок. Скаржник має право відкликати скаргу і це не матиме юридичних наслідків, а замовник може подати свої зауваження та пояснення. Про скаргу інших учасників повідомляє замовник. Вони можуть приєднатись до процедури оскарження на стороні замовника або скаржника. Замовник або скаржник можуть оскаржити приєднання інших учасників до процедури. Палата розглядає скаргу протягом 15 днів з дня її отримання.

Отже, українська та польська процедури оскарження публічних закупівель мають спільні риси (зокрема, нормативне регулювання, офіційний орган оскарження, оплата скарги). Водночас, на нашу думку, українська процедура оскарження є більш простою, доступною та прозорою, оскільки передбачає взаємодію меншої кількості учасників оскарження та «відсутність скарги на скаргу», що впливає на строки. З іншого боку, польський механізм містить судовий процес у ході якого сторони можуть відстоювати свою позицію. У будь-якому разі, оскарження має бути невід'ємною складовою закупівель для забезпечення дотримання їхніх принципів.

РОЗДІЛ II

СТАН ТА РЕЗУЛЬТАТИ КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Період дослідження нараховує майже 200 тисяч процедур закупівель. За 2021 рік питома вага належить відкритим торгам. Мали місце відкриті торги з публікацією англійською мовою та переговорні процедури. 2022 рік та січень-квітень 2023 року містять переважно торги з особливостями. Майже 6 відсотків процедур охоплені контролем. Моніторинг закупівель став підставою для виявлення низки порушень. У вартісному вираженні – це майже 58 млрд гривень. З усіх процедур, які підпали під таких зовнішній контроль, факт наявності порушень встановлено у 92% закупівель. Якщо замовники виправляли порушення, за умови, що ці порушення можна виправити, то має місце економія коштів завдяки попередження порушень.

Зокрема, для прийняття рішення на підставі індикаторів здійснюється формування черги ризикових процедур закупівель у порядку та відповідно до методики і ознак порушень, наведених у наказі Державної аудиторської служби від 11.09.2018 № 196 «Про затвердження методики визначення автоматичних індикаторів ризиків, їх переліку та порядку застосування» [25].

Механізм застосування автоматичних індикаторів ризику як виявлення ідентифікації порушення та початку моніторингу Державна аудиторська служба розробила проект наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Методики визначення автоматичних індикаторів ризиків, їх переліку та порядку застосування»[25]. Він має на меті удосконалити існуючі індикатори шляхом максимального наближення їх до фактично діючої системи закупівель та доповнення переліку новими індикаторами. Водночас, такі індикатори спрямовані більше на кількісні показники, наприклад порушення строків закупівель, порушення термінів на період уточнень тощо.

Якісні порушення є в полі зору індикаторів лише частково.

Державна аудиторська служба має право розглядати звернення, що

надходять від громадськості, народних депутатів України, та правоохоронних органів, та характеризуються інформацією про можливі порушення законодавства замовниками та учасниками у сфері публічних закупівель. Єдине недоопрацювання на цій ділянці контролю, за нашою думкою, це той факт, що подати таке звернення будь-який громадянин не може, лише через звернення до громадської організації. А це строки, через які розгляд може бути вже не актуальним.

Висновок Державної аудиторської служби містить інформацію про всі невідповідності, які встановлено за фактом перевірки. Основними порушеннями, які фіксуються на підставі моніторингу, є: недотримання порядку розгляду замовником тендерних пропозицій, неправомірне застосування переговорної процедури закупівлі, порушення при укладенні договорів та внесенні до них змін саме порушення, які значним чином впливають на результати закупівель. Зауважимо, що такі порушення мають безпосередній вплив на підсумки закупівлі. За статистикою, такі порушення містяться у 70% закупівель, які підпали під моніторинг.

Порушення у сфері закупівель не містять термінів давності. Державна аудиторська служба має можливість самостійно накладати адміністративні штрафи на відповідальних осіб, якими, як правило, є керівник та уповноважена особа. Ця можливість визначена декілька років тому Кодексом про адміністративні правопорушення [28].

Наразі є потреба у створенні реєстру, який має бути доступним контролюючим органам, і буде містити інформацію про таких фізичних та (або) юридичних осіб, які здійснили протиправні дії або бездіяльність, та отримали адміністративне стягнення [29].

Ми підтримуємо таку думку, оскільки така інформація має бути доступною.

Законодавством встановлено конкретні строки накладення адміністративних штрафів. Водночас, має потреба отримання інформації від замовників органами зовнішнього контролю. Користуючись цим, замовники не

надають інформацію вчасно. Такого роду інформаційні реєстри мають на меті забезпечити пришвидшення отримання інформаційного забезпечення задля оптимізації та ефективності здійснення контролю.

Державна аудиторська служба не має права призупиняти чи відмінити закупівлю. Вона лише рекомендує замовнику виправити помилки, прибрати невідповідності та продовжувати закупівлю, якщо це можливо. Відмінити закупівлю мають право лише замовники, і лише тоді, коли є фактична і практична можливість виправити помилки або є на це час, визначений законодавством. Інакше, замовник має сам відмінити закупівлю, виправити помилки і розмістити знову.

Найбільше порушень, визначених моніторингом, відбувається на етапі, коли оцінені пропозиції учасників, але ще не підписано договір. Саме тут є досить дієвим моніторинг, як форма зовнішнього контролю.

Натомість, інші ділянки, починаючи з планування закупівель, період уточнень, період розгляду пропозицій, період виконання договору, залишаються практично не охопленими індикаторами ризиків, а тобто поза моніторингом. Тут важливості набуває громадський контроль, повноваження якого є значними відповідно до законодавства, але закінчуються на практиці лише діяльністю зареєстрованої громадської організації.

Державна аудиторська служба має за законодавством у своїх повноваженнях як суб'єкту зовнішнього контролю не лише моніторинг. Але саме моніторинг складає останніми роками до 80% перевірок, що підтверджує значення як публічних закупівель для економіки держави, так і значення контролю у вигляді моніторингу, а, відповідно, і тему нашого дослідження. Ми наведемо нижче типові, які найчастіше зустрічаються, порушення законодавства та їх структуру, виявлених за результатами моніторингу закупівель, проведеного Державною аудиторською службою в Миколаївській області лише за 2021-2022 роки (табл. 2.1).

Так, за цей же період, за результатами моніторингу закупівель було 214 попереджень укладання договору, 74 факти розірвання замовниками договорів,

8 фактів надіслання інформації для прийняття управлінських рішень; 8 фактів переданих до правоохоронних органів матеріалів перевірок закупівель, 16 фактів надісланих до правоохоронних органів інформацій за перевітками закупівель, 72 факти надісланих до суду протоколів про адміністративне порушення за порушення законодавства у сфері закупівель (ст. 164-14 КУпАП), 6 фактів розпочатих досудових розслідувань за матеріалами перевірок закупівель, притягнуто 15 осіб до адміністративної відповідальності.

Таблиця 2.1. Основні порушення законодавства, які виявлено під час моніторингу закупівель УПО Державної аудиторської служби в Миколаївській області за 2021-2022 роки

Виявлені порушення	Кількість	Структура, %
Порушення замовником законодавства під час розгляду тендерної (тендерних) пропозицій та/або відхиленні (невідхиленні) тендерної (тендерних) пропозицій та/або невідміни торгів	237	36,9
Порушення замовником законодавства щодо здійснення закупівлі без застосування визначених законодавством процедур закупівель та/або щодо правомірності обрання та застосування процедури закупівлі	21	3,1
Порушення замовником законодавства під час укладання договору про закупівлю та внесення до нього змін	69	10,3
Порушення порядку оприлюднення інформації про закупівлю	76	11,3
Інші порушення законодавства у сфері закупівель	240	35,6
Всього	673	100,0

Джерело: побудовано автором на підставі даних, отриманих під час проходження виробничої практики з публічних закупівель у УПО Державної аудиторської служби в Миколаївській області

Така статистика свідчить про актуальність обраної теми дослідження та необхідність не лише виявлення порушень та їх усунення, але й виявлення тих «слабких місць» у системі публічних закупівель, які дозволяють недоброчесним замовникам та учасникам закупівель збагачуватися за рахунок корупційних методів використання державних ресурсів, та на цій основі стає необхідність пошуку удосконалення системи зовнішнього контролю.

РОЗДІЛ III

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Основною метою зовнішнього контролю у сфері публічних закупівель є організація раціонального та ефективного витрачання бюджетних коштів через публічні закупівлі відповідно до чинного законодавства. Саме тому виконання цих завдань під час досліджуваних процедур вимагає детального аналізу та накреслення ефективних методів їх здійснення, оскільки державні закупівлі завжди були опосередковані зловживаннями, що супроводжується фінансовими втратами державного бюджету. Через корупційні схеми, порушення законодавства, навмисні або ненавмисні помилки бюджет держави у частині видатків щороку втрачає до 15%. Одночасно кількість виявлених правопорушень у сфері закупівель зростає. Останнє підтверджує необхідність удосконалення електронної системи закупівель, зокрема є необхідність розширення повноважень та посилення ролі суб'єктів зовнішнього контролю у сфері публічних закупівель протягом всього періоду їх здійснення – від формування плану закупівель до формування звіту замовниками, тобто на усіх часових ділянках контролю (табл. 3.1).

Таблиця 3.1. **Визначені «слабкі місця» у видах зовнішнього контролю**

Вид зовнішнього контролю	Визначені автором «слабкі місця»
Попередній	участь на цій ділянці контролю суб'єктів контролю занадто мінімізована їхніми функціональними обов'язками, які прописані у відповідних нормативних актах, що регламентують їхню діяльність.
Поточний	не вся закупівельна діяльність підлягає можливостям контролю у вигляді моніторингу та (або) оскарження, а важлива роль громадськості занадто обмежена технічними та дозволеними законодавчо важелями впливу.
Наступний	основною метою контролю взагалі, і наступного зокрема, є прийняття певних рішень за його результатами. Тому результати наступного контролю мають не лише узагальнюватися у різних звітах різних суб'єктів контролю, але й бути основою для удосконалення процесу закупівель та забезпечення функціонування його принципів.

Джерело: сформовано автором на підставі власних досліджень

Весь процес закупівель супроводжується ризиками. Особливо великими

вони є на етапі виконання договору. Це ризики для замовника і для постачальника. Ризики при виконанні договорів пов'язані з тим, що постачальник не може здійснити поставку або поставляє товари і послуги незадовільної якості. Ризик виникнення таких проблем зростає в наступних випадках: кадровий дефіцит; основний напрямок або фінансовий стан діяльності постачальника змінюється після підписання договору; підвищення або зниження попиту; терміни поставки товарів або надання послуг порушуються з незалежних від постачальника причин (наприклад, пандемія COVID-19, воєнний стан тощо); замовник не дотримується зобов'язання за договором.

Отже, за наявності комплексної системи зовнішнього контролю контроль ділянки, де формується договір, здійснюється поставки, виконання робіт, надання послуг, буде мати місце контроль договорів щодо своєчасної оплати, враховуючи, що українська система закупівель працює без авансових платежів.

Це дозволить залучити також малий і середній бізнес, який потерпає в умовах сьогодення від браку роботи, і сфера публічних закупівель мала б стати нішею для учасників (постачальників).

Договори про державні закупівлі вступають в силу тільки після реєстрації в органах казначейства. Є випадки, коли договори підписуються, але не реєструються в казначействі. Це призводить до затримок платежів. Або вони реєструються наприкінці допустимого терміну, коли роботи вже розпочали, товари поставили. У результаті теж маємо затримку платежів. Порушення термінів оплати багато в чому пояснюється неузгодженою роботою всіх учасників закупівель. Використовуючи автоматизовану систему закупівель та дієвий моніторинг, можна було б автоматично направляти підписаний договір в органи казначейства.

Отже, для здійснення закупівель в установленому порядку і відповідно до закону потрібно комплексна система контролю, яка охоплює весь закупівельний цикл [10]. Замовникам слід налагодити механізми отримання зворотного зв'язку на етапі виконання договорів з метою раціоналізації планування і здійснення подальших закупівель. Такі механізми стануть гарантією виконання зобов'язань

і забезпечать оптимальне використання ресурсів. Щоб контроль у сфері виконання договорів про державні закупівлі був своєчасним і ефективним, потрібно проводити ретроспективний аналіз.

Маємо зауважити, що контролювати сферу закупівель, а також її організацію та проведення потрібно мати фахівців. Бути для цього юристом, бухгалтером чи ревизором на сьогодні замало. В Україні затверджено професійний стандарт «Фахівець з публічних закупівель». Водночас, лише п'ять університетів мають освітні програми з цього напрямку, й те, лише бакалаврські. У 33 університетах запроваджено вивчення дисциплін, пов'язаних з публічними закупівлями. Визнаючи роль і значення підготовки фахівців у цій сфері, запроваджуються виробничі і навчальні практики з публічних закупівель.

У ході ведення торгів основний фактор корупції пов'язаний із відсутністю конкуренції, а також із можливим конфліктом інтересів, що сприяє упередженій оцінці учасників. Основна корупційна проблема на завершальному етапі полягає у недостатньому контролі за виконанням та системою оплати укладеного договору. За нашими дослідженнями порушення строків оплати за договорами є систематичним явищем. Тут доцільним було б впровадження досвіду Республіки Казахстан [30, 31].

Так, за законодавством Республіки Казахстан тут формуються деякі реєстри, інформація з яких є загальнодоступною та попереджає участь у публічних закупівлях недобросовісних суб'єктів процесу закупівель. За приклад наведемо реєстри:

- 1) потенційних постачальників або постачальників, які надали недостовірну інформацію щодо кваліфікаційних вимог та (або) документів, що впливає на конкурсну цінову пропозицію. Замовники мають повідомити про порушення законодавства цієї країни, та звернутися до суду, щоб такого постачальника внесли до такого реєстру. Це можна зробити лише на підставі рішення суду. Перебуваючи у такому реєстрі, постачальник є недобросовісним.

- 2) потенційних постачальників, визначених переможцями, які ухилились від укладення договору про державні закупівлі. Реєстр формується на підставі

рішення уповноваженого органу про визнання потенційних постачальників недобросовісними учасниками державних закупівель.

3) постачальників, які не виконали або неналежним чином виконали свої зобов'язання за укладеними з ними договорами про державні закупівлі. Замовник зобов'язаний не пізніше ніж тридцять календарних днів з дня, коли йому стало відомо про факт порушення постачальником законодавства Республіки Казахстан про державні закупівлі, звернутися з позовом до суду про визнання такого постачальника недобросовісним учасником державних закупівель, за винятком випадків, які в сукупності задовольняють таким умовам: виплати постачальником неустойки (штрафу, пені); повного виконання договірних зобов'язань; відсутність шкоди, заподіяної замовнику. Реєстр формується на підставі рішень судів, що вступили в законну силу.

Усі учасники процесу закупівель, які потрапляють до такого реєстру, не мають право проводити або брати участь у закупівлях протягом двох років. Лише після виключення з такого реєстру, вони можуть знову здійснювати свою діяльність. Реєстри є загальнодоступними, розміщеними на сторінках електронної системи закупівель.

Практика Республіки Казахстан у сфері державних закупівель характеризується формуванням цілої низки інших реєстрів – це реєстри замовників, реєстри договорів, реєстри скарг. Реєстр замовників - це список юридичних осіб, які за законом мають купувати товари, роботи, послуги, які є необхідними для здійснення діяльності, а також виконання державних функцій або статутної діяльності відповідно до законодавства Республіки Казахстан.

Реєстр договорів про державні закупівлі є списком договорів про державні закупівлі, укладених замовниками у відповідному фінансовому році. Тут розміщена інформація про предмет, кількісні і вартісні показники договору про державні закупівлі, про результати виконання сторонами договірних зобов'язань. Як тільки підписано договір, у такий реєстр вноситься відповідно інформація. Така інформація є необхідною для зовнішнього контролю, для учасників, для замовників, громадськості тощо.

Реєстр скарг є накопиченням офіційних скарг з зазначенням інформації про скаржника, зміст скарги, рішення.

Така інформація є загальнодоступною в електронній системі закупівель та на сайті АМКУ, але вона розташована у різних джерелах, що збільшує сили і час на пошуку і знижує результативність через брак практичної інформації.

Зовнішній контроль публічних закупівель, маючи нормативне регулювання, характеризується значними прогалинами та невідповідностями в нормативних документах.

Розвиток нормативно-правової бази можливий у різних напрямках, зокрема взаємовідповідності нормативних документів один одному та діючій електронній системі публічних закупівель. На нашу думку, доцільно було б не лише мати класифікацію, але й закріпити її та заходи в межах видів контролю у нормативній базі. Йдеться про інформаційний, процедурний та фінансовий зовнішній контроль.

Інформаційний контроль має повноваження перевіряти повноту, достовірність та своєчасність розміщення в електронній системі закупівель інформації, що передбачена чинним законодавством.

Процедурний контроль має бути спрямованим на перевірку правильності здійснення процедурних аспектів здійснення закупівель, дотримання документального оформлення, обґрунтованості укладання договорів із тими чи іншими постачальниками (підрядниками, виконавцями).

Фінансовий контроль у сфері державних закупівель полягає у перевірці законності та доцільності дій замовника та спрямований на виявлення зловживань та порушень, що тягнуть за собою прямі втрати бюджету або неефективне та нецільове витрачання коштів.

У такому контексті та, враховуючи відсутність будь-якої класифікації моніторингу, пропонуємо її для більш глибокого та всебічного розуміння процесу моніторингу та визначення напрямів його удосконалення і оптимізації (табл. 3.2).

Таблиця 3.2. Класифікація моніторингу закупівель

Класифікаційна ознака	Види моніторингу
За етапами закупівлі	Інформаційний
	Процедурний
	Фінансовий
За ступенем здійснення	Автоматизований
	Оперативний
За суб'єктами	Державний
	Громадський
За видом учасника	Національний
	Зарубіжний

Джерело: запропоновано автором

Для внутрішнього і зовнішнього контролю нами сформовано перелік порушень та штрафні санкції, які за ці порушення накладаються, у Додатку В.

Для використання міжнародного досвіду оскарження публічних закупівель з метою удосконалення механізмів оскарження та оприлюднення інформації, ми дослідили основні суттєві відмінності оскарження в деяких країнах (табл. 3.3).

Отже, оскарження є інструментом, який дозволяє захистити права учасників публічних закупівель, забезпечити конкурентність процедури та дотримання принципу недискримінації учасників. Завдяки оскарженню можливий перегляд неправомірної процедури, яка могла б нанести шкоду інтересам держави та суспільства або зменшити їхні можливості. Можливість ініціювати процес оскарження є важливим інструментом для попередження та виправлення недоброчесних і неправомірних дій у сфері публічних закупівель. А можливість ініціювати ефективний процес оскарження є основою для дотримання принципів публічних закупівель та забезпечення їхньої мети.

Таким чином ми визначили та узагальнили основні завдання вдосконалення зовнішнього контролю у сфері закупівель.

1. Створення умов та забезпечення практики відповідальності під час технічних збоїв електронної системи закупівель, за результатами яких мають негативні наслідки як замовники (у частині зривання термінів і загального проведення закупки), так і учасники (позбавлення участі у закупівлях не з їхньої вини, за що ніхто не несе відповідальності).

Таблиця 3.3 Суттєві відмінності в оскарженні закупівель різних країн та напрями удосконалення механізму оскарження

Показник	Країна			
	Молдова	Польща	Румунія	Україна
Орган оскарження	Національне агентство з вирішення спорів	Апеляційна палата оскаржень	Національна рада з вирішення спорів	Антимонопольний комітет
Позитивні, на думку автора, суттєві відмінності оскарження	Орган оскарження має право залучити незалежного експерта	Платить за скаргу той, хто програв у справі, а також оплачує інші витрати, які пов'язані із розглядом скарги (експерти, додаткові експертизи тощо)	3 дні, які надаються скаржнику для надання документів до скарги, яких не вистачає.	Особливості оплати за подання скарги та повернення оплати за умови задоволення скарги. Суб'єкт оскарження, замовник мають право взяти участь у розгляді скарги. Розгляд скарги є відкритим, усі бажаючі можуть бути присутніми на розгляді.
Узагальнені пропозиції автора	<p>На офіційних сайтах органів оскарження пропонуємо оприлюднювати інформацію щодо практики оскарження та покарання за порушення прав учасників.</p> <p>Враховати, що для подання позову до суду учасник не має оригіналів всіх документів, оскільки певна їх кількість є електронними документами в електронній системі закупівель. Рекомендуємо робити запити, але врахувати нормативні вимоги щодо строків подання позову до суду.</p> <p>Доцільним є визначення основних обов'язкових елементів скарги.</p> <p>Пояснення до скарги мають бути належним чином оформлені у вигляді документа на бланку підприємства (у разі його наявності), містити підпис та печатку (у разі її використання) та посилання на конкретні пункти в скарзі, відповідно до яких і надають такі пояснення.</p> <p>Пропонуємо врахувати суттєві відмінності в оскарженні публічних закупівель досліджених країн для удосконалення механізму оскарження.</p>			

Джерело: сформовано та запропоновано автором на підставі [1, 32, 33, 34, 35]

2. Для запобігання порушенням, а не лише реагування на вже вчинені протиправні дії, мають бути розроблені дієві заходи попереднього зовнішнього контролю.

3. За результативного запланованого громадського контролю доцільно надати практичності такому виду контролю, розширивши його можливості.

4. Забезпечення практичної прозорості діяльності органів контролю та їхніх звітних матеріалів.

6. Підвищення відповідальності державних замовників за результати фінансової діяльності та ефективність використання ресурсів.

Отже, зовнішній контроль у сфері публічних закупівель є формою реалізації контрольної функції органів державної влади, громадського контролю, контролю суб'єктів господарювання та покликаний насамперед працювати на дотримання принципів публічних закупівель.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження можемо зробити наступні висновки.

1. Ефективність публічних закупівель напряму пов'язана з дотриманням всіх положень нормативного регулювання, забезпечуючи про тому виконання принципів таких закупівель. Як і у будь-якому процесі, важлива роль тут належить зовнішньому контролю. У роботі визначено змістове навантаження зовнішнього контролю публічних закупівель, суб'єктів зовнішнього контролю, їхню роль і вагу під час здійснення контролю.

2. Сфера публічних закупівель в Україні має характеристики відкритості, прозорості та унікальності. Разом з тим, мають місце чисельні порушення законодавства та зловживання, подолати які є можливим за ефективного контролю. У роботі розглянуто стан зовнішнього контролю.

3. Визначено вагу Державної аудиторської служби України (в частині проведення моніторингу) та Антимонопольного комітету України (в частині розгляду скарг) у зовнішньому контролі закупівель. Проаналізовано результати такого контролю, зокрема основні порушення законодавства, які виявляють під час моніторингу закупівель, та особливості процесу оскарження. Встановлено, що статистика порушень вимагає пошуку та розробки напрямів удосконалення процесу моніторингу для підвищення його ефективності. Проаналізовано ризики, які є основою порушень. Проаналізовано повноваження та визначено спектр їхнього розширення щодо громадського контролю.

4. Наголошено на необхідності комплексної системи контролю, яка має діяти на цілому закупівельному циклі, оскільки значна частина порушень відбувається після підписання договору на постачання товарів, робіт, послуг, а також є закупівлі, які не охоплено моніторингом. Нами сформовано конкретні напрями удосконалення зовнішнього контролю (класифікацію моніторингу; напрями удосконалення процесу оскарження; удосконалення попереднього, поточного та наступного контролю), а також узагальнено основні завдання зовнішнього контролю у сфері закупівель.

5. Досліджено досвід інших країн, який є доцільним для впровадження в систему закупівель України для удосконалення зовнішнього контролю. Так, з досвіду Республіки Казахстан доцільним є використання публічних і відкритих реєстрів недобросовісних замовників та учасників, договорів, скарг тощо, що надасть можливість на первинних планових етапах закупівель приймати рішення щодо доцільності співпраці та мінімізує порушення. Досвід оскарження в закупівлях таких країн як Молдова, Румунія, Польща дозволив нам виокремити напрями для удосконалення документального оформлення оскарження та прийняття за його результатами рішень реалізації зовнішнього контролю, які дозволять виправити невідповідності до підписання договорів на закупівлю.

6. Визначено роль і практичне призначення таких видів зовнішнього контролю як інформаційний, процедурний та фінансовий, що має на меті на конкретному етапі підвищити ефективність контролю. Узагальнено перелік порушень та штрафні санкції, які за ці порушення накладаються, а також запропоновано класифікацію моніторингу за такими класифікаційними ознаками як етап закупівлі, ступінь здійснення, суб'єкт здійснення, вид учасника.

Викладені у роботі результати дослідження та запропоновані напрями удосконалення зовнішнього контролю у сфері публічних закупівель дозволять, на нашу думку, підвищити його ефективність і результативність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про публічні закупівлі : закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>.
2. Русін В.М. Контроль у сфері публічних закупівель. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8454>.
3. Оврамець Ю.О. Система державного та громадського контролю публічних закупівель. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 2. С. 112-117.
4. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування : Постанова Кабінету міністрів України від 12.10.2022 № 1178. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-п#Text>.
5. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 р. № 2939-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.
6. Інформаційний ресурс «Infobox ProZorro»: веб-сайт. URL: <https://infobox.prozorro.org>.
7. Пісоченко Т. С., Тішечкіна К. В., Юношев С. Ю. Розвиток публічних закупівель : від минулого до сучасного. *Modern Economics*. 2021. № 26 (2021). С. 129-134. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V26\(2021\)-19](https://doi.org/10.31521/modecon.V26(2021)-19).=.
8. Дубініна М.В., Чебан Ю. Ю., Сирцева С. В., Верховодов О. С. Моніторинг публічних закупівель: стан та напрями удосконалення. *Modern Economics*. 2022. № 32(2022). С. 39-47. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V32\(2022\)-05](https://doi.org/10.31521/modecon.V32(2022)-05).
9. Куц А. Р. Переведення закупівель в електронний формат як ефективний інструмент боротьби з корупцією. Київ, 2017. URL: <http://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/02/NDR-Kuts.pdf>.

10. Малолітнева В. К. Господарсько-правовий інститут публічних закупівель: монографія. Київ: ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України», 2020. URL: https://hozpravoreposit.kyiv.ua/bitstream/handle/765432198/69/Malolitneva_mono_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
11. Конащук Н.Е. Контроль у сфері публічних закупівель як чинник ефективного використання бюджетних коштів. Вчені записки. 2017. Вип. 18. С. 127–134.
12. Здирко Н. Г. Теоретичні підходи до визначення поняття «публічні закупівлі». Ефективна економіка. 2019. № 12. 2019. С. 1–7. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.12.108
13. Письменна М.С. Моніторинг державних закупівель як форма попереднього контролю. Наук.-практ. вид. з пит. ек. «Незалежний АУДИТОР».2014. Вип. 8 (II). С. 52–61.
14. Шульга О.В. Публічні закупівлі та національна система електронних закупівель ProZorro: автореф. магіст. публ. управл. / ЧНУ ім. П. Могили, інст. держ. упр. Миколаїв, 2019.URL : <https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/435.pdf>.
15. Бондаренко В. А., Пустова Н.О. Характеристика принципів адміністративних процедур публічних закупівель. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2016. № 4. С. 150–161.
16. Бровдій А. М. Організація публічних закупівель: навч. посіб. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 183 с.
17. Бублій М.П. Етапи розвитку нормативно-правового забезпечення системи державних закупівель. Теорія та практика державного управління. 2011. Вип. 4 (35). С. 1–8.
18. Про публічні закупівлі : Закон України від 20 бер.2016р. № 9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>.
19. Інструкція про порядок визначення предмета закупівлі: затв. наказом М-ва економічного розвитку і торгівлі України від 17 бер. 2016 р. № 454.

URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0448-16>.

20. Щодо електронної системи закупівель: лист Мінекономрозвитку України від 07 лют. 2017р. № 3302-06/3810-03. URL: <https://radnuk.com.ua/pravova-baza/lyst-minekonomrozvytku-ukrainy-shchodo-elektronnoi-systemy-zakupivel/>.

21. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 04 лист. 2018 р. № 29. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>.

22. Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків: постанова Кабінетом Міністрів України від 24 лют. 2016 р. № 166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/166-2016-%D0%BF#Text>.

23. Про затвердження Порядку формування та використання електронного каталогу: постанова Кабінету Міністрів України від 14 вер. 2020 р. № 822. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/822-2020-%D0%BF>.

24. Щодо розробки тендерної документації. Лист-роз'яснення від 07 лют. 2017 р. № 3302-06 / 3812-06 : веб-сайт. URL: <https://radnuk.com.ua/zhurnaly/minekonomrozvytku-ukrainy-nadalo-roz-iasnennia-shchodo-rozrobky-tendernoi-dokumentatsii/>.

25. Про затвердження Методики визначення автоматичних індикаторів ризиків, їх переліку та порядку застосування: наказ Міністерства фінансів України від 28 жов. 2020р., № 647. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1284-20#Text>.

26. Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження : Постанови Кабінету міністрів України від 22.04.2020 № 292 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/292-2020-%D0%BF#Text>.

27. Prawo zamówień publicznych : Закон Республіки Польща від 11.09.2019. URL: www.gov.pl

28. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 26.11.2021 № 80731-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.

29. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України: Гострі кути моніторингу закупівель: веб-сайт. URL : <https://dasu.gov.ua/ua/news/430>.

30. Державні закупівлі Республіки Казахстан: офіційний веб-сайт. URL : <https://www.goszakup.gov.kz>.

31. Державні закупівлі в Казахстані: реформування системи в цілях підвищення ефективності: веб-портал. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/79191b26-ru/index.html?itemId=/content/component/79191b26->.

32. Інформаційний ресурс «Радник у сфері публічних закупівель»: веб-сайт. URL: <https://radnuk.com.ua/tests/tender-na-dokumentatsii/>.

33. Law on public procurement: Law of the Republic of Moldova dated July 3, 2015 No. 131 URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131046&lang=ru .

34. Law on Public Procurement: Law of the Republic of Poland dated September 11, 2019 URL: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/prawo-zamowien-publicznych-17074707/dz-6-roz -2>.

35. Law on Public Procurement: Law of Romania of November 16, 2016 URL: <https://lege5.ro/Gratuit/geytcnjsgm4q/termenul-de-contestare-si-efectele-contestatiei-lege-101-2016?dp=he3dqmzwgqytm>.

ДОДАТКИ

Таблиця Основні нормативно-правові акти у сфері публічних закупівель

№	Нормативно-правовий акт
Закони України	
1	Закон України № 922-VIII від 24.07.2021 «Про публічні закупівлі».
2	Закон України № 2939-VI від 24.10.2020 «Про доступ до публічної інформації».
3	Закон України № 1700-VII від 05.08.2020 «Про запобігання корупції».
4	Закон України № 3855-XII від 24.10.2020 «Про державну таємницю».
5	Закон України № 851-IV від 01.08.2021 «Про електронні документи та електронний документообіг».
6	Закон України № 3659-XII від 05.08.2021 «Про Антимонопольний комітет України».
Постанови Кабінету Міністрів України	
1	Постанова Кабінету Міністрів України № 1070 від 09.12.2020 «Деякі питання здійснення розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти»
2	Постанова Кабінету Міністрів України № 292 від 22.04.2020 «Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження»
3	Постанова Кабінету Міністрів України № 225 від 25.06.2021 «Деякі питання закупівлі товарів, робіт і послуг, необхідних для здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню та поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на території України»
4	Розпорядження Кабінету Міністрів України № 846-р від 21.04.2021 «Про визначення державної установи «Професійні закупівлі» централізованою закупівельною організацією»
5	Постанова Кабінету Міністрів України № 166 від 14.11.2019 «Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків»
6	Постанова Кабінету Міністрів України № 631 від 19.12.2020 «Про затвердження Порядку проведення перевірок закупівель Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами і внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України»
7	Постанова Кабінету Міністрів України № 1216 від 27.12.2018 «Про особливості створення та діяльності централізованих закупівельних організацій»
8	Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування : Постанова Кабінету міністрів України від 12.10.2022 № 1178

Таблиця Строки подання та розгляду скарг

Строки	Закон України № 922-VIII	Постанова Кабінету міністрів України № 1178	Prawo zamówień publicznych
Подання: скарги на умови тендерної документації	з моменту оголошення закупівлі, але не пізніше 4 днів до кінцевого строку подання документації	з моменту оголошення закупівлі, але не пізніше 3 днів до кінцевого строку подання документації	5 днів з дня публікації закупівлі, якщо вартісний обсяг закупівлі менше порогів ЄС. 10 днів з дня публікації закупівлі, якщо вартісний обсяг більше порогів ЄС.
скарги на етапі зміни у тендерній документації та подання тендерних пропозицій	протягом 10 днів після порушення прав скаржника, але не пізніше 4 днів до кінцевого строку подання документації	протягом 4 днів після порушення прав скаржника, але не пізніше 3 днів до кінцевого строку подання документації	
скарги на етапі оцінки тендерних пропозицій	протягом 10 днів після оголошення переможця, але до дня заключення договору	протягом 5 днів після оголошення переможця, але до дня заключення договору	Протягом 5, 10 або 15 днів після оголошення переможця, в залежності від способу подання скарги та відношення до порогів ЄС
скарга щодо не проведення процедури укладання договору	-	-	Протягом 15 днів після публікації в польському Віснику державних закупівель про її результати або 30 днів після публікації в Офіційному журналі ЄС
Прийняття скарги до розгляду	не більше 3 р.д.	не більше 2 р.д.	Не більше 3 р.д.
Строк розгляду скарги	не більше 10 р.д.	не більше 7 р.д.	не більше 15 р.д.
Подовжений строк розгляду скарги	не більше 20 р.д.	не більше 12 р.д.	-

Таблиця Штрафні санкції за порушення у системі публічних закупівель

№	Порушення	Розмір штрафу
1.	Порушення порядку визначення предмета закупівлі	1700 грн. Ті самі дії повторно протягом року 3400 грн
2.	Несвоєчасне надання або ненадання замовником роз'яснень щодо змісту тендерної документації	1700 грн. Ті самі дії повторно протягом року 3400 грн
3.	Тендерна документація складена не у відповідності до вимог закону	1700 грн. Ті самі дії повторно протягом року 3400 грн
4.	Розмір забезпечення тендерної пропозиції, встановлений у тендерній документації, перевищує межі зазначені законом	1700 грн. Ті самі дії повторно протягом року 3400 грн
5.	Неоприлюднення або порушення строків оприлюднення інформації про закупівлі	1700 грн. Ті самі дії повторно протягом року 3400 грн
6.	Неоприлюднення або порушення порядку оприлюднення інформації про закупівлі, що здійснюються відповідно до положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)»	1700 грн. Ті самі дії повторно протягом року 3400 грн
7.	Ненадання інформації, документів у випадках, передбачених законом	1700 грн. Ті самі дії повторно протягом року 3400 грн
8.	Порушення строків розгляду тендерної пропозиції.	1700 грн. Ті самі дії повторно протягом року 3400 грн
Тягнуть за собою накладення штрафу на службових (посадових), уповноважених осіб замовника у розмірі ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.		
9.	Придбання товарів, робіт і послуг до/без проведення процедур закупівель/спрощених закупівель відповідно закону	25 500,00-51 000,00 грн. Повторно: 51 000,00-85 000,00 грн
10.	Застосування конкурентного діалогу або торгів з обмеженою участю, або переговорної процедури закупівлі на умовах, не передбачених законом	20 500,00-51 000,00 грн. Повторно: 51 000,00-85 000,00 грн
11.	Невідхилення тендерних пропозицій, які підлягали відхиленню відповідно до закону	20 500,00-51 000,00 грн. Повторно: 51 000,00-85 000,00 грн
12.	Відхилення тендерних пропозицій на підставах, не передбачених законом або не у відповідності до вимог закону (безпідставне відхилення)	20 500,00-51 000,00 грн. Повторно: 51 000,00-85 000,00 грн

13.	Укладення з учасником, який став переможцем процедури закупівлі, договору про закупівлю, умови якого не відповідають вимогам тендерної документації та/або тендерної пропозиції переможця процедури закупівлі	20 500,00-51 000,00 грн. Повторно: 51 000,00-85 000,00 грн
14.	Внесення змін до істотних умов договору про закупівлю у випадках, не передбачених законом	20 500,00-51 000,00 грн. Повторно: 51 000,00-85 000,00 грн
15.	Внесення недостовірних персональних даних до електронної системи закупівель та не оновлення у разі їх зміни	20 500,00-51 000,00 грн. Повторно: 51 000,00-85 000,00 грн
16.	Порушення строків оприлюднення тендерної документації.	20 500,00-51 000,00 грн. Повторно: 51 000,00-85 000,00 грн
Тягнуть за собою накладення штрафу на службових (посадових), уповноважених осіб замовника від тисячі п'ятсот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.		
Відповідальність для керівника		
17.	Невиконання рішення Антимонопольного комітету України як органу оскарження за результатами розгляду скарг суб'єктів оскарження, подання яких передбачено законом	34 000,00-85 000,00 грн
18.	Укладення договорів, які передбачають оплату замовником товарів, робіт і послуг до/без проведення процедур закупівель/спрощених закупівель, визначених законом.	34 000,00-170 000,00 грн